KATALOG

ÖFVER

PASTOR FR. LJUNGQVISTS OCH FRU I. WALBERGS ETNOGRAFISKA SAMLINGAR FRÅN NATAL

OMFATTAR RIKSMUSEETS ETNOGRAFISKA AFDELNINGS
INVENTAR 07. 14 OCH 07. 17

PRIS 25 ÖRE.

KATALOG

ÖFVER

PASTOR FR. LJUNGQVISTS OCH FRU I. WALBERGS ETNOGRAFISKA SAMLINGAR FRÅN NATAL

OMFATTAR RIKSMUSEETS ETNOGRAFISKA AFDELNINGS
INVENTAR 07. 14 OCH 07. 17



UPPSALA 1907
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

Pastor Fr. Ljungqvists och Fru I. Walbergs samlingar äro gjorda bland Zulukaffrerna i Sydafrika inom Svenska Kyrkans missionsfält. De äro hopbragta för Riksmuseets och etnografiska missionsutställningens räkning. Då Pastor Ljungqvist och Fru Walberg lämnat många intressanta upplysningar om användandet af de föremål de samlat, har det ansetts lämpligt att trycka en särskild katalog öfver dessa. *Detta har skett på bekostnad af Svenska Kyrkans missionsstyrelse.*

Pastor Fr. Ljungqvists samling har i Riksmuseets etnografiska afdelnings inventar numren 07. 14. 1—261 och Fru I. Walbergs 07. 17. 1—35.

Önskvärdt vore, att flera af museets inventar kunde blifva tryckta, då de innehålla många originalmeddelanden af värde och äfven på så sätt vore skyddade för att gå förlorade genom eldsvåda.

Ljungqvists samling af Zulusaker från Appelsboschs missionsdistrikt.

Amadhlozidyrkan och Trollmediciner.

Prästers och prästinnors (abangoma) utstyrsel.

»Impepo». Bladkrans, som göres af en växt med samma namn. Den är synnerligen kraftig att kalla fram amadhlozi (de aflidnas andar, som zuluerna dyrka). Umgoma (präst eller prästinna) nyper af en del blad, söndersmular dessa och strör dem öfver ett stycke af ett sönderbrutet lerkärl (udengezi), på hvilket är lagdt glöd och på dem ett köttstycke (umhlehlwe) af en åt amadhlozi offrad get. Udengezi måste stå på umsamo, som är amadhlozis plats i hyddan (se hyddan!), får ej sättas på iziko (eldstaden). — Doften af offret är en söt lukt för amadhlozi och har en stor kraft att »upplysa dem och göra dem hvassa» = kalla fram dem och göra dem pigga. — Impepo trädes öfver hufvudet och ena armen och hänges ned på bröst och sida. **1—2** ✓

»Ungwamba». Gehäng som göres af hvita (ej svarta) getskinn (ej skinn af andra djur) för att »upplysa amadhlozi, d. ä. göra att de uppenbara sig och göra sin närvaro förnimbar och att de må bli hvassa d. ä. pigga upp sig». Ungwamba hänges öfver hufvudet ned på bröst och sidor under armarna. **3—10**

»Umxezo». Gräskrans som göres af ett gräs, kalladt »inxaluka» och kränges öfver hufvudet ned på bröst och rygg i olika vändningar. **11—12**

»Amashoba», svansar af nötkreatur, brukas af »abangoma», när de dansa eller företa en längre vandring. De fästas vid armarne eller benen. **13—15**

De begagnas dock äfven af andra personer vid dans och andra högtidliga tillfällen. 1—12 begagnas däremot uteslutande af »abangoma» och utgöra deras väsentliga utstyrsel.

1—15 Gjorda och köpta inom Maluthli stam, Appelsbosch.

Trollmediciner:

»Ubulawu», en blandning af mediciner, som »abangoma» (präster och prästinnor) använda för att »upplysa och kalla fram »amadhlozi» och göra dem hvassa d. ä. uppigga dem, så att de uppenbara sig.»

Beståndsdelarna i Ubulawu äro:

16 »Izaza», rötter af izaza-plantan, hvilka malas och blandas med vatten.

17 »Ugwayana», roten af denna planta males och blandas med izaza.

18 »Isiwisa», roten males och blandas med 16 och 17. Gåfvor af Noraqela Luthuli, Inhlangakazi. Izaza brukas äfven af infödde läkare (izinyanga) för att förskaffa sig god praktik och kallas då »umuti wezindhlela» (vägarnes medicin) d. ä. att få patienter i långa banor. De dricka medicinen i mängd, tills de kräkas och två sig med resten. Användes äfven af unge män för att »rena sitt blod», så att flickorna skola älska dem.

»Ugwayana» brukas äfven af unge män. Om en yngling om natten biter af en bit af roten och spottar ut den i riktning mot flickans gård och ropar hennes namn, så har det den verkan, att hon drömmer om honom.

»Isiwisa»: en yngling blandar den med fett af lejon eller flodhäst. När han får se en flicka, som han älskar, stryker han medicinen på sin panna och detta har den kraft och verkan, att hon kommer under hans inflytande.

19 »Induku yombinda», käpp af »umbinda» (ett träd), eller »induku yezulu» (himmelens käpp). Denna käpp användes som skyddsmedel mot åska och blixt. Den smörjes med fett af något svart nötkreatur eller får, (ej get), som blandats med örter. När det börjar åska, tar någon manlig (ej kvinnlig) ned käppen från hyddans vägg, går ut ur hyddan och »väpnar» den mot åskan och blixten genom att i olika riktningar fäkta med den mot det håll, där åskan går. Detta skall hindra åska och blixt att närma sig gården och göra den skada. Efter åskans slut hänges

käppen åter på sin plats i hyddan. Är ingen manlig individ hemma under åskväder, tar en kvinnlig ned käppen och slungar den utanför hyddan.

Denna käpp kallas äfven »induku yesiqungo» och anges därmed, att den utgör ett skyddsmedel mot skadliga inflytelser af trollmediciner, så att dessa ej kunna närma sig kroppen och skada den.

Mindre pinnar af »umbinda», medicinerade på sätt, som förut är omnämndt, slås under åskväder ned i jordgolfvet vid en af hyddans pelare. Något längre sådana finnas fastsatta på toppen af hyddans tak.

Förr fick »induku yombinda» handhafvas endast af medicinmän och höfdingar.

Gåfva af Noraqela Lutuli, kristen af Lutuli-stam.

»Ungexo», amuletthalsband, Inhlangakazi. De 2 yttre 20
bitarna äro rötter af en buske, »inshipinshipi» eller »impitshimpitshi», som växer i törnlandet. De tre andra bitarna äro rötter af en buske, »impengu», som trolldoktorerna begagna. Skinnbiten är af en apa, »imfene» kallad, och har ingen särskild betydelse.

Amuletten skyddar mot åskan. Går denna, biter vederbörande i bitarne och spottar ut den mot åskan och på så sätt skyddas han mot åskstrålen, som icke törs ta den vägen. Den har äfven förmåga att göra bäraren osynlig t. ex. framför en krigshär. Pärlorna köpas i butiker.

De nämnda rötterna begagnas ock som kräk- och afföringsmedicin. Om en soldat dödat en annan i krig, får han dessa af en medicinman att hänga på halsen och blir därigenom »renad».

Malutuli stam, Ifaye, Appelsboschs missionsdistrikt.

Amulettband, består af rötter från 10 olika buskar. 21
Bland dem är den hvita och välluktande roten af »indungulu»[1]; bäraren biter af en bit och sprutar ut den mot åskan till skydd mot denna eller biter i den mot knip i magen, vidare »impengu», åskmedicin eller medicin, som man smörjer benen med till skydd mot olycksbringande annan medicin.

Malutuli stam, Appelsbosch.

Halsband. Består af träbitar från »inshipinshipi» (en 22
buske) och glaspärlor. Kristallen, infattad i »uxamu»-skinn, är mera en prydnad.

[1] Kæmpferia sp.

»Uxamu» (Varanus) är en stor ödla, som säges varna för krokodilens närhet. Den uppgifves sticka sin klufna tunga i näsborrarna på en person, som om dagen insomnat ute i det fria, och utsuga hans hjärna, så att döden följer. — Stjärten säges vara så stark, att han kan afslå benet på en människa. Uxamu påstås också mjölka kor, i smyg förstås.

Läkedomsmediciner och redskap (utan förbindelse med trolleri).

23 »Ibinii» (Embelia Krausii), slingerväxt. Roten kokas i vatten och användes som lavemang mot rödsot och som dryck mot »ondt i bröstet» vid förkylning.

24 Frukter, användas mot röd mask, sväljas oftast hela. Gåfva af Noraqela Lutuli, Lutuli stam, Inhlangakazi.

25 »Upondo lokulumeka», »koppglas».

26 »Upondo lokuta», lavemangspruta för äldre.

27 »Upondo lokuta», lavemangspruta för barn.

25—27. Lutuli stam, Inhlangakazi.

Kläder och prydnadspersedlar.

28 »Umutsha», klädesplagg, som bäres af manliga individer. »Ibeju», den bakre delen är gjord af kalfskinn och »isinene», den främre delen, »covering the private parts», är gjord af vildkattskinn.

Lutuli stam, Inhlangakazi.

29 »Umutsha wendoda efutshane», umutsha för en kortväxt man. Gjord af »ucagidi», en vessla, främsta skinnet på isincne af »inogwatsha», hare, och de andra af get.

Malutuli stam, Appelsbosch.

30 »Umutsha wensizwa», en ung mans umutsha, gjord af getskinn. Gåfva af en kristen yngling på Mona, Nyuswa stam, Appelsboschs Miss.-distr.

31 »Umutsha womntwana», en liten gosses umutsha. Nyuswa stam, Ozwatini, Appelsboschs Miss.-distr.

32 »Isicoco», männens hufvudring. Göres af ett hvitt, gummiartadt ämne på mimozaträd. Isicoco fastsys vid håret. Innanför ringen afrakas håret och utanför, om någon af bärarens hustrur dött.

Malutuli stam, Appelsbosch.

»Isidwaba», gifta kvinnors lifkjortel. Garfvas af bo- 33
skapshudar, som utspännas med pinnar på marken, sedan håret aflägsnats. Huden bearbetas med aloeblad (de äro taggiga) och hvassa järnstift, tills det ludna, som synes på isidwaban framträder. Isidwaban tillverkas af sakkunniga och säljes för ända upp till £ 4.

»Usungulu», nål att sy isidwaban med. 34

»Usinga», tråd, som göres af kreaturssenor. 35.

Lutuli stam, Inhlangakazi.

»Isibamba», klädesplagg. Göres af ett gräs, kalladt 36—40
»imhlahle» och bindes med »uzi», som fås af basten af 39×
vissa träd, här umkiwane (vildfikon), och flätas till tråd eller snöre.

Gifta kvinnor bära de bredare kring magen, när de födt första barnet eller om de flera år varit ofruktsamma.

Isibamba får äfven tjänstgöra som björkris för mindre barn, då modern lossar bandet i hast. — Det sitter kvar äfven nattetid. Om mindre djur (»izintwala») af ett visst äfven i Sverige förekommande slag, slagit sig ner i isibamba, aftages det och slås mot jordgolfvet, då gästerna ramla ut och dödas.

Af det smalare slaget bäras ända upp till 10 st. af brudar. Efter bröllopet läggas de åsido.

»Imhlahle», gräs, hvaraf »isibamba» göres. 41

»Ingcenini», växer norr om Tugelafloden. Matmattor 42
(»izitebe zokudhlela») göras häraf.

»Uzi», i rå form och bearbetad till tråd. 43

»Umumba», ett annat slag af »isibamba», gjordt af uce, 44
ett slags fint flodgräs. Pärlorna äro fastsydda med »usinga» af senor.

Lutuli stam, Inhlangakazi.

»Isigege» eller »umutsha wentombazana». Denna dräkt bäres af ogifta flickor och är den enda betäckning, som dessa bära ända till öfver 20 år, om de ej dessförinnan blifvit gifta. Enär zuluerna ogilla barnäktenskap, är flickan oftast öfver 20 år, innan hon ingår i äktenskap.

Af hänsyn till de hvite täcker sig dock flickan ofta med sin soffilt. Pärlorna hopfogas med »usinga».

Höftbeklädnader. Sobuzas stam, Umvoti, Ifaye. 45—48

D:o Maluluti stam, Appelsbosch. 49

»Isigege somntwana», höftbeklädnad för liten flicka. 50
Usiane stam, Egweni. Appelsboschs Miss.-distr.

51 »Imbeleko», getskinn, hvari små barn bäras på moderns rygg.

Lutuli stam, Inhlangakazi.

52 »Umsonto», hufvudprydnad af kalfskinn (2 st.). Lutuli stam, Inhlangakazi.

53 D:o af getskinn.

Gåfva af en kristen flicka, Nyuswa stam, Mona. Umsonto bäres af ynglingar på frierifärd eller andra högtidliga tillfällen. Bäres äfven af en gammal man (ej kvinna), om han vill agera ung. — Umsonto viras kring pannan.

54 »Isixova» af strutsfjädrar, pannprydnad egentligen för manliga könet.

Malutuli stam, Appelsbosch.

55 »Amaqebelengwana», pannprydnad för unga af båda könen.

56 »Ishende», prydnad att fästa i håret på ena sidan af hufvudet på unga af båda könen; fästes också på armen.

57—67 »Umampapeni», hals- och hårprydnad för unga af båda
58× könen.

68—70 »Icube», viras om fotlederna på unga af båda könen. De två mindre användas som armband.

71—72 »Involishi» hänges på bröstet på unga af båda könen.

73 »Uhlanga», af majsstjälk, prydnad att sätta i örat.

74—80 »Izinhlanga (rör) ezilotshiweyo» (som äro tecknade).
76× Dessa rör stickas i ett hål i örontippen och tjänstgöra antingen endast som prydnad eller ock som snusdosor.

55—80. Malutuli stam, Appelsbosch.

81 »Umbijo», halsband eller hufvudprydnad för unga af båda könen.

Sobuzas stam, Umvoti, Ifaye.

82—87 »Umbijo», armband för unga af båda könen.

Malutuli stam, Isikotwe, Appelsboschs Miss.-distr.

»Umbijo», armband, eller om pärlbandet är långt, att bäras på bröstet och under armen. Gjordt af ett gräs. som kallas »imbijo».

Nyuswa stam, Ozwatini.

88 »Udhli», bröstprydnad af pärlor, bäres af unga af båda könen, är ofta en fästmös gåfva till fästmannen, som köper sina gengåfvor i butikerna.

89 »Ungexo», halsband, endast som prydnad, icke amulett. Klorna af ben äro imitation af tigerklor.

Malutuli stam, Appelsbosch.

»Umncedo ka Ndala». Penisfodral. 90

»Undala» är en ätbar frukt af »ilala» (palm).

Luturi stam, Inhlangakazi.

»Inxota». armband. Metallen smältes (fr. sten) af de 91 gamle. Funnen i jorden nedanför Ozwatini, ej långt från Appelsbosch. Tre st. sådana brukade bäras af höfdingarne och umndhlunkulu, ej af hustrurua. Vanliga människor tillåtos ock att bära inxota, men ej af mässing, utan af järn. När i solhettan metallen blef för het, afkyldes den med vatten, som påhälldes. I början af 1800-talet bodde i dessa trakter Amacubenis stam, som tillverkade och bar inxota. När i början af 1800-talet zulukungen Tshaka uppträdde på skådeplatsen, härjande och ödeläggande, gräfde stammen ner sina värdesaker i jorden och flydde för Tshaka till Umzinkulu-floden i södra delen af Natal, där de i stället för att återvända slogo sig ner och finnas ännu i dag. Deras land upptogs af andra stammar, som icke begagna inxota, som dock bäres ännu af nämnda stam och äfven i Zululandet.

Umndhlunkulu är en samling flickor, som en stam sändt upp till konungen eller höfdingen att stanna i hans gård som hans egendom och arbeta för honom, tills han antingen tog dem till hustrur eller sålde dem för kreatur eller bortgaf dem till gunstlingar. Hvarje större gård i Zululandet var förpliktad att i present ge kungen åtminstone en fullvuxen flicka, som därmed fullkomligt upphörde att vara faderns egendom.

»Amagcagcaue», halsband för unga af båda könen. 92

Luturi stam, Inhlangakazi.

»Ushindindi», att bäras på bröstet af unga af båda könen. 93—94 ×

Nyuswa stam, Ozwatini.

»Ushindindi», att fästas i håret, så att det faller ned 95—96 på ansiktet på unga af båda könen.

Nyuswa stam, Ozwatini.

»Ungexo wezindawo». Halsprydnad för kvinnor. Af 97 träbitarna, som äro gjorda af rötterna af en säf-art, »indawo» (en art af Cyperus), bita de småstycken och tugga dem mot knip i magen, som enligt zuluföreställning förorsakas af maskar. Medicinen säges lugna maskarna, men icke döda dem.

Indaworoten är äfven ett godt medel mot ond andedräkt.

Cyperus (indawo) är känd öfver hela världen för sina carminativa (väderfördelande) egenskaper.

En annan kraftig medicin är »inkomankoma»[1], en ormbunke, hvaraf roten (som jag hört) användes mot binnikemask. De infödde läkarne besitta många andra mediciner, som de hvite läkarne skulle afundas dem. Svårigheten är att komma dem på spåren, enär de infödda doktorerna hålla dem hemliga. Lutuli stam, Inhlangakazi.

98—99 »Inongonongo», armband.

Maluluti stam, Isikotwe, Appelsbosch.

100 »Isisaka», hufvudprydnad. Bäres vid större dansfester af dem, som ej ha hufvudring (isicoco). Gjord af stjärtfjädrar af en fågel, »isaka buli», (Chera procne), hvars långa stjärtfjädrar äro mycket eftersökta för hufvudplymer och därför dyrbara. Dessa fjädrar fällas om vintern.

Luluti stam, Inhlangakazi.

101 »Indondo». Denna mässingskula är gammal; tillverkningsort obekant (troligen Zululandet). Indondo spelar en viktig roll bland zuluerna. Den fästes i »isidiya», ett skinn, som bäres af den nygifta kvinnan, öfver bröstet ned på magen. Efter sex månader aflägges isidiyan om hustrun är hafvande och indondo aflöses och gömmes. Den går i arf och utlånas för 1 sh. per gång. 10 à 12 stycken fästas vid isidiya ofvanpå vid bröstet och nedflyttas af svärmodern eller, om hon är död, af en äldre tillkallad kvinna, alltefter som hafvandeskapet fortskrider. Om den nygifta kvinnan ej blir hafvande, bäres isidiya med izindondo (plur af indondo) en tid för att sedan afläggas.

Förr brukades indondo också af gamla kvinnor och fästades vid »isibamba» (magbandet).

Luluti stam, Inhlangakazi.

102 »Ingusha», armband.

Sobuza stam, Umvoti, Ifaye. Gåfva af Sara Zulu; Ifaye.

103 »Ijembula», öronhängen, gjorda och skänkta af Sara Zulu, Ifaye.

104 »Igcagane», halsprydnad.

Sobuzas stam, Umvoti, Ifaye. Gåfva af kristen hustru.

105 »Ihobe», halsband. Gåfva af en liten flicka, Mittra Zulu, Dundee.

106 »Ishende», magband att bäras af flickor, ej hustrur, som bära »isibamba».

x 107 D:o. Gåfva af Nokuhlupeka Cele, kristen flicka. Ifaye.

108 D:o. Sobuzas stam, Umvoti, Ifaye.

109 D:o. » » » »

[1] Nephrodium athamanticum.

Husgerådssaker.

»Imbiza yotshwala», ett mindre ölkrus, hvari vörten 110
hälles och sedan jästen.
Lutuli stam, Inhlangakazi.

»Incazi yotshwala», ölkrus, hvari färdigt kafferöl (»ut- 111
shwala») hälles från imbiza. Denna och de andra lerkärlen
äro gjorda af »ibumba» (se 230).
Lutuli stam, Inhlangakazi.

Lerkärl. Nyuswa stam, Ozwatini. Gåfva af fru Aurora 112
Ljungqvist, Appelsbosch.

Lerkärl. Nyuswa stam, Ozwatini. Gåfva af fru Aurora 113
Ljungqvist, Appelsbosch.

»Isigubu sotshwala», ölkrus af »iselwa», ett slags pumpa. 114
Häri hälles öl fr. »imbiza».

»Ukamba lwotshwala», ölkanna af »ibumba» (lera), 115—116
hvarur öl drickes.
Nyuswa stam, Mona. Gåfva af en kristen.

Lerkärl. Maluluti stam, Isikotwe. Gåfva af fru Aurora 117
Ljungqvist, Appelsbosch.

»Ibanga», ölkanna af »iselwa», hvilken som ung ätes, 118
men mogen för sitt hårda skal användes till öl- och vattenkärl.
Nyuswa stam, Ozwatini.

»Indebe yotshwala», skopa att ösa öl ur »imbiza» med. 119
Nyuswa stam, Ozwatini. Gåfva af kristen flicka.

»Indebe yokupuza», att dricka öl ur; endast för man- 120
nen, (ej kvinnor och barn). Gåfva af kristen inom Nyuswa
stam, Mona.

»Ikamu lokukama utshwala», ölsil, gjord af »nkazi». 121
ett slags gräs, sys med följande.
»Isikonko», gräs, hvaraf tråd att sy ölsilar göres.

»Uti lokutunga», synål. 122
Nyuswa stam, Ozwatini.

»Isiketo», sked att skumma »utshwala» med; göres af 123—125
en palm »ilala» (Hyphæne crinita), som växer vid kusten
och sys med »uzi lwesanto». »Isanto» är en klätterväxt.
2 af dessa iziketo äro gåfvor af kristen inom Nyuswa
stam, Mona.

»Indebe yokwepula utshwala», ölskopa att användas, när 126—127
ölet kokas och omröres.
Lutuli stam, Inhlangakazi.

128—129 ✗ »Isitebe sokubek' isiketo», små mattor att lägga »isiketo» (skumskeden) på.

Malutuli stam. Gåfva af kristen kvinna, Appelsbosch.

130 »Itunga lokusenga», träkärl att mjölka i. Urholkas med en krokig knif.

131 »Igula lamasi», mjölkkalebass. »Amasi», sur mjölk. Utan silning hälles mjölken direkt från »itunga» till »igula», där den får stå och surna. Vasslan uthälles genom ett litet hål i bottnen. Amasi är kraftig, men oftast bittert sur. En zulu kan icke förtära söt mjölk, knappast som medicin. Smör begagnas ej.

Igula göres af »iselwa».

132—133 »Igula lomntwana», ett barns igula. Kvinnor och barn få ej hämta amasi ur »igula lamasi», som är afsedd för kraalägaren och den han bjuder på. Kvinnorna ha en egen igula. (Kraal = zulugård).

134—135 »Ukamba lwamasi». Amasi kärl att dricka amasi ur. I den hälles ur igula lamasi.

136 a—d »Indebe yomntwana», barnens indebe, ur hvilken de dricka amasi.

131—136 Lutuli stam, Inhlangakazi.

137 »Umkombe», tråg, afsedt endast för gårds- eller hyddägaren, som däri lägger kött med spad, hvilket senare han dricker vid ena ändan af tråget. — »Ububende» serveras också på Umkombe. »Ububende» tillredes af blod och vissa partier af köttet och är en älsklingsrätt bland zuluerna.

Lutuli stam, Inhlangakazi.

✗ 138 »Uqwembe» användes som föregående, är gjord af »umganu»-trädet (Sclerocarya caffra), hvars bark är god för garfveriändamål och af hvars frukter en berusande dryck göres.

Sobuzas stam, Umvoti, Ifaye.

139 »Umqenqe», barn äta all slags föda härur. Användes äfven till mjölk och ölkärl. Äten af termiter i bottnen.

Usiane stam, Egweni, Appelsboschs Miss.-distr.

140 »Ipini lokubonda», spade att röra i »ububende» (se 137) och »isijingi» (gröt af majsmjöl och pumpor).

Lutuli stam, Inhlangakazi.

✗ 141 »Unyazi», korg för matvaror af olika slag. Flätas af kvinnor af »umhlale»-gräset med »ibunda» (Dombeya natalensis).

Nyuswa stam, Ozwatini.

»Ubengeqoma», korg att bära majs och andra matvaror i. Flätas af män af olika slags gräs med »ibunda». (Se n:o 141). 142
Maluluti stam, Isikotwe, Appelsbosch. Gafva af fru Ljungqvist, Enzansi, Appelsbosch.

D:o, flätad af ilala-palmen (Hyphæne crinita) och på toppen »ibunda». 143
Nyuswa stam, Ozwatini. Gåfva af fru Aurora Ljungqvist, Appelsbosch.

»Imbenge», matkorg, flätad af män af ilala-palmen, som växer vid kusten. 144

Matkorg för kraalägaren att lägga stampade, kokta majskorn m. m. uti. Flätad af ilala-palmen. 145
Nyuswa stam, Ozwatini. Gåfva af fru Aurora Ljungqvist, Appelsbosch.

Korg för hvarjehanda småsaker. Det bruna flätämnet är »ibunda»; benen äro af »uzi lwesanto» (fibrer af klätterväxtens, »isanto», stam). 146
Nyuswa stam, Ozwatini.

»Isitebe sokndhlela», matmatta. Zuluerna bruka inga bord, utan lägga maten eller matkärlen på »isitebe» och denna på marken eller jordgolfvet. Gjord af »ingcenini»-gräset, som växer uppe vid Tugela-floden. 147
Nyuswa stam, Ozwatini.

»Isitebe», matta att sätta stenen att mala majs och annat på. 148
Amasembo stam, Umgeni, Bayne's Drift. Gåfva af Eleofase Nene, evangelist, Appelsbosch.

»Isitebe» för olika slags föda. 149
Maluluti stam, Isikotwe.

»Isitebe», svart af hyddrök. Husbonden brukade lägga köttet härpå. 150
Gåfva af kristen inom Nyuswa stam, Mona.

»Inxwembe yamasi», sked att äta »amasi» (sur mjölk) med. 151—155
Nyuswa stam, Umvoti. Gåfva af Eleofase Nene, evangelist, Appelsbosch.

»Inxwembe», slefvar. 156—157
Nyuswa stam, Ozwatini och Mona. En del gåfvor af Moya Kuzwayo, evangelist, Mona, Appelsbosch Miss.-distr.

»Ukezo lwesijingi», skedar af pumpa för kvinnor att äta »isijingi» (gröt af majsmjöl och pumpa) med. 158—159

»Ukezo lwesijingi», 4 skedar för männen att äta »isijingi» med. Sobuza stam, Umvoti. 160—163

160 x

164—165 »Ukezo lwesijingi», 2 skedar för barn att äta »isijingi» med.
Nyuswa stam, Ozwatini.

166—173 Diverse skedar.

174 »Isigubu samanzi», liten vattenkruka af »iselwa».
Nyuswa stam, Ozwatini.

175—176 »Indebe yamanzi», vattenskopor af »iselwa».
Nyuswa stam, Mona.

177 »Uzwati», elddon af »umtombe»-trädet (Ficus natalensis). Den nedre med hål i kallas »imvati yomfazi» och den längre, som genom hastig rullning mellan händerna gnides i en fördjupning i den förra, kallas »imvati yendoda». När det gamla hålet är utslitet, göres ett nytt, tills »imvati yomfazi» är slut. Eldgnistorna uppfångas af pulveriserad »amalongwe» (torr kreatursgödsel), som strös öfver torrt gräs, på hvilket »imvati yomfazi» är lagd, och man blåser på gräset. När detta fattat eld, lägger man därpå torra pinnar. Zuluerna äro mästare att göra upp eld, äfven i regnväder ute i det fria. Numera begagna de infödda allmänt svenska tändstickor.
Luthuli stam, Inhlangakazi. Gåfva af Noraqela, kristen, Inhlangakazi.

178 »Umtshanelo wokukonza», frierikvast. Om en flicka råkar att bli kär i en gosse, går hon till hans gård och ställer sig in hos hans syster eller mor (till fadern vågar hon sig icke) och »konzar» = hyllar syster eller mor med en gåfva t. ex. en kvast. Dessa veta då, att flickans hjärta är i brand för någon gosse i gården. Göres af ett gräs, kalladt »umtshanelo», däraf namnet.
Nyuswa stam, Ozwatini.

179—181 »Umtshanelo», 3 st. vanliga sopkvastar af nämnda gräs.
Gåfva af evangelisten Moyas hustru, Mona.

182 »Icanzi lweneema», sofmatta. Gjord af »incema», en lång vass, som växer i sumptrakter vid kusten och är det bästa, men ock dyraste stoffet för liggmattor.

En brud kommer till bröllopet med en hel del mattor, af hvilka en del utgöres af bättre och dyrare slag som denna. Ofta har bruden börjat att arbeta på dem, innan hon viste af någon fästman.
Luthuli stam, Inhlangakazi.

183 »Icanzi», liggmatta af samma slag, men billigare arbete.
Luthuli stam, Inhlangakazi.

Zuluerna ha icke madrass eller något sådant, utan en liggmatta lägges direkt på hyddans jordgolf, som ej alltid är fritt från gropar och ojämnheter. Kommer en europé till en zulugård, äfven en höfdings, bjudes han på en »icanzi» och »isicamelo» (se n:o 187). De kristna ha ej sällan sängar.

Lutuli stam, Inhlangakazi.

»Isicepu», sittmatta, hvarpå den nygifta hustrun plägar **184—185**
sitta, tills hon fått första barnet. Efter första barnet sitter hon på en liggmatta. 184 utgår, sönder

Små barn sitta också på »isicepu».

Nyuswa stam, Ozwatini.

»Isicepu», Amasembo stam, Umgeni. **186**

Gåfva af evangelisten Eleofase Nene, Appelsbosch.

»Isicamelo», »hufvudkudde» af »inhlokotshane»-trädet. **187**

»Isicamelo» af »umgwenya»-trädet (Harpephyllum caffrum). **188**

Lutuli stam, Inhlangakazi.

»Isicamelo» af »umumbu»-trädet, som växer i kusttrakter. **189**

Malutuli stam, Appelsbosch.

»Isicamelo», Lutuli stam, Inhlangakazi. **190**

Isipontsho», att sätta skedar uti. **191**×

Gjord af »ikwani», en slags gröfre vara, hvaraf billiga sofmattor göras, och bunden med »uzi lwamakiwane» (vildfikon).

Lutuli stam, Ozwatini.

»Isipontsho», gjord af »incema»-vassen. **192**

Usiane stam, Egweni. Gåfva af evangelisten Samuel Maoyeza. Egweni, Appelsboschs miss. distr.

Några födoämnen.

»Indhlubu», jordbönor, växa under jord; mycket plan- **193**
terade och omtyckta af de infödde.

»Upoko», ett slags gräs med vippa. Frukterna (fröna) **194**
malas på sten och uppslickas med tungan; användas äfven att lägga i öl för att göra det bättre. Planteras ej mycket.

»Imbumba», bönor, som växa under jord. Mycket om- **195**
tyckta af de infödde.

»Izintanga zamaselwa», frön af »amaselwa», en slags **196**
pumpor, hvilka som unga ätas och, mogna, för sitt hårda skal användas till olika mat- och dryckeskärl.

197 »Umjwili», rötterna ätas af de unga. Vild växt.

198 »Umayekondo», d:o d:o.

199 »Umampobane», d:o d:o.

200 »Amabele», vippa (Sorghum vulgare). Öl brygges häraf.

201 »Izinhlwa», termiter, hvilka komma ut ur jorden pa kvällarna (i synnerhet efter regn) och fälla sina vingar. De stekas och ätas af infödda. Ha vi dörren öppen sådana aftnar, lockar lampskenet in tusental, så att inom några minuter kan taket vara svart af dem.

202 »Ihlala», vild ätbar frukt af »umhlali»-trädet (Strychnos spinosa), som är släkt med Nux vomica. Skalet sönderslås med sten eller yxa och kärnan ätes. Växer vild i törnlandet; tagen vid Ecameni.

203 »Igulugusa», vild ätbar frukt af »Umgulugusa»-trädet (Strychnos mackenii). Kärnan ätes. Växer i törnlandet, tagen vid Ecameni. Frukten gul.

204 »Intongwane», frukter af »umtongwane» (Chrysophyllum natalense), ätes af gamla och unga. Enär de äro något bittra, bruka de ej tuggas, utan sväljas direkt efter att först ha blifvit skalade med tänderna, ej fingrarna. Skalet, som är godt, tuggas och sedan slinker den bittra kärnan lättare ner.

Obs.! 193—204 gåfvor af infödda kristna.

Njutningsmedel.

»Ugwayi», tobak, som dels rökes i pipa, dels snusas: detta senare af både män och kvinnor, gamla och unga. Tobaken males och uppblandas med askan af brända, vissnade aloeblad. Prof på zuluernas snus finnas i flera snusdosor.

205 Del af aloeblad (Aloë ferox).

206 »Itongwane», annan art än n:o 204, lika »Gwayi» snusdosa. »Umtongwane»-trädet säges förr ha varit endast i portugisernas besittningar norr om Delagoa bay, sedan i Zululandet, men planteras nu vid kusten af Natal af hvite män, som sälja frukterna till infödde för snusdostillverkning. Gåfva af kristen af Nyuswa stam, Mona.

207 »Ishungu», snusdosa för flickor, att bära på arm eller bröst. Frukt af »umtongwane»-trädet. Sobuzas stam. Umvoti. Gåfva af Sara Zulu, Ifaye.

208 »Isigqobela», snusdosa af horn. Malutuli stam. Appelsbosch.

»Inzaza», snussked endast för män, att bäras i håret; 209
användes äfven till svettorkare. Cirklarna göras med järngaffelpartiet af en paraply. Den svarta färgen fås af sot under kokkärl.

Nyuswa stam, Inanda. Gåfva evangelisten Kibane, Ecameni, Appelsbosch.

»Inzaza», snusked endast för män, att fästas i håret. 210
Usiane stam, Egweni, Appelsbosch miss. distr.

»Isikwexe», gamla gubbars snussked, som ock brukas att 211
torka svetten med.

Usiane stam, Egweni.

»Isikwexe», gamla gubbars snussked, som ock brukas 212
att torka af svetten med.

Lutuli stam, Inhlangakazi.

Dessa båda hängas om halsen.

»Intshengula», unge mäns snussked. 213—216

Sobuza stam, Umvoti, Ifaye.

»Insangu», hampa, hvars rökning i alla afseenden ver- 217 x
kar förslöande.

»Igudu», »insangu»-horn.

»Isigudala», röret, skaftet.

»Imbizane», hufvudet, göres af tälgsten (»umgndhlo», n:o 234).

»Imbizane» fylles med »insangu», vatten hälles i »igudu» ända upp till »imbizane», rökaren sätter »igudu»-mynningen till munnen, drar och blåser ut rök och saliv genom ett långt ihåligt gräs och gör därvid på marken zulugårdar och andra figurer.

Lutuli stam, Inhlangakazi.

»Igudu», Gåfva af en kristen på Mona. 218

»Igudu», min bror, H. Ljungqvist, Enzansi, Appels- 219
bosch, förstör sina arbetares »amagudu» (plur. af »igudu»); en dag fann han denna reservpipa.

»Insangu» finnes i »imbizane».

»Amaka», välluktande kryddor, som blandas af 8 à 10 olika örter eller träd, dels blad, dels frön, dels rötter, dels ved af »umtomboti»-trädet (Excœcaria africana). Kropp, »umutsha» (n:o 28) och »isidwaba» (n:o 33) smörjas med »amaka», som blandas med fett.

»Isigobongo samaka», kärl med välluktande kryddor. 220
Nyuswa stam, 'Ozwatini.

221 »Ubande», ett stycke af »umtomboti»-trädet. Med knif afskäras spånor och blandas med örterna. Nyuswa stam, Ozwatini.

222 »Umfuma wamaka», kärl för »amaka» att bära med sig på färder, isynnerhet till bröllop, innehåller »ubande» (spånor) af »umtomboti»-trädet. Gjord och skänkt af Sara Zulu, Ifaye.

X 223 a—e »Umfuma wamaka» lika föregående. Skänkta af kristna, Nyuswa stam, Mona.

Diverse saker.

224 »Ihau», sköld att begagnas vid dans.

225 D:o d:o begagnas mest af flickor.

Stridsskölden är mycket större.

Usiane stam, Egweni.

226 »Indhlendhle», gammalt spjut, funnet i jorden på H. Ljungqvists farm, Enzansi, Appelsbosch, och skänkt af honom. Många af det yngre släktet ha ej sett något sådant. Somliga säga att spjutet begagnades för att i krig rista upp magen på de besegrade offren.

227 »Imbaso», yxa, gammal, funnen i jorden vid Ozwatini. Nu brukas de hvites yxor.

228 »Iwisa», klubba. användes i slagsmål och att döda vildt med. Lagen förbjuder att sådana bäras utom gården.

Gåfva af Mlandela, kristen man, Appelsbosch.

229 »Uboko», käpp för gamla män.

Gjord inom Macebeni stam, Umbilo, af ett vid kusten växande träd, »umsimbiti» (Milletia Caffra). Messingsprydnaden är tillverkad och påsatt af den infödde tillverkaren.

Gåfva af Mgatshelwa, hedning, Appelsbosch.

Käppmakaren klyfver stammen med yxa i flera delar och tillyxar dem, formar sedan käppen med knif.

230 »Ibumba», lera, hvaraf lerkärl göras. Ätas af somliga kvinnor, när de äro hafvande.

Nyuswa stam, Ozwatini.

231 »Ibomvu», röd lera, blandas med fett. Användes att smörja:

a) nyfödda barns hela kropp utom håret,

b) moderns hela kropp efter nedkomsten,

c) afgudapräster under lärotiden och prästinnor äfven efter invigningen.

d) brudar, deras mödrar och tärnor vid bröllop,
e) vid menstruationen.

I alla dessa fall smörjes hela kroppen.

Nyuswa stam, Mona.

»Isoyi», sten att malas, blandas med fett, att smörja kvinnornas långa hårtofs (»inkehli). 232

Gåfva af evangelisten Moya, Mona.

»Iwele», sten, som ock begagnas att färga håret rödt. 233

Gåfva af kristen, Appelsbosch.

»Umgudhlo», tälgsten, hvaraf »imbizane» göres (se n:o 217). 234

»Induku yokusina», danskäpp, gjord af »umsimbiti»-trädet (229) och tillverkad med knif som de flesta zuluträsaker. Den användes af flickor (ej hustrur) vid dans. De hålla honom upprätt med ena handen och gestikulera med den i takt med dansstegen. 235

Nyuswa stam, Ozwatini.

»Induku yokusina». Mycket gammal danskäpp; användes af flickor. 236

Tillverkad inom Nyuswa stam, Ozwatini.

Hufvudringen (»isicoco»), som synes på det skulpterade hufvudet, är ett hederstecken.

»Isikwama semiti», medicinväska, tillverkas af flickor. Ofta en gåfva från en flicka till en yngling att lägga sina kärleksmediciner i. 237

Lutuli stam, Inhlangakazi.

»Ipasi», friarebref från hednisk flicka. 238

De gula pärlorna vid ändarne betyda: »bulal' uyihlo, ngi hlonipe ugqumugqumu» = döda din far, jag vördar »ugqumugqumu» (Cape gooseberry, physalis», en växt, som växer ymnigt på grafvarne och andra ställen). Uppgifves vara ett styggt hedniskt skämt, men dess egentliga mening kan hvarken män eller kvinnor häromkring klargöra.

Männen mena, att hon önskar lifvet ur fadern att hon själf må bli härskarinna i gården, men kvinnorna säga, att detta icke är meningen, blott ett bildlikt talesätt, hvars innebörd de dock icke kunna klargöra.

De blåa pärlorna betyda: »utando lu ti, a ngi ndize njengejuba» (= kärleken säger: må jag flyga, som en dufva).

De hvita pärlorna säga: »ngoba inhliziyo yami imhlope» (= ty mitt hjärta är hvitt, d. v. s. ty mitt hjärta älskar).

Blåa pärlor (af ett annat slag) säga: »ijuba li ya jabula eli hlala ecekeni kwenu» (= dufvan jublar, som sitter på gården hos eder).

Hvita och röda pärlor: »intombazana i ti inhliziyo yami imhlope, inhliziyo yako i bomvu na»? = flickan säger: mitt hjärta är hvitt (= älskar); är ditt hjärta rödt? (= vredgas ditt hjärta?).

Hvita och gula pärlor: »inhliziyo yami imhlope, ngi ncwaba, wena u ncwaba na»? = mitt hjärta är hvitt (= älskar); jag är som en grönskande äng om våren; grönskar du af välmåga? (det är, har du kreatur i morgongåfva för en flicka?).

Om en korg gifves, sändas många svarta pärlor och några få hvita och röda. Vid jakande svar sändas många hvita pärlor med några få blå och röda. Somliga mena, att de röda pärlorna äfven kunna betyda: brinna af kärlek. Bref af detta slag sändas ibland i kuvert med posten mellan t. ex. Johannesburg och här. De inskränka sig naturligen till dem, som icke kunna skrifva.

Gåfva af Sara Zulu, Ifaye.

239 »Ipasi», detta lilla bref (ipasi) med sina svarta och röda pärlor inger icke myeket hopp.

Gåfva af en kristen flicka på Ifaye.

240 »Ugubu», musikinstrument.

a »Inhlali», strängen af flätade kosvanssenor.

b »Uti lokushaya ugubu», grässtrå att »slå» »ugubu» med.

c »Isiqobongo soselwa», pumpskal för ljudet, resonansbotten.

d »Inkata yotshani», stallet af gräs, för ljudets skull.

e »Intambo yozi», snöret, som fäster stallet vid »isiqobongo».

f »Ixolo», bågen, som göres af »ixolobusken». Detta träslag väljes för ljudets, styrkans och lätthetens skull.

»Ugubu» begagnas mest af unga af båda könen, men äfven af äldre, »om hjärtat så önskar».

Lutuli stam, Ozwatini.

241 »Umfuma wamaka», kärl för »amaka» (105) att användas på resor, i synnerhet till bröllop.

Nyuswa stam, Mona. Gåfva af kristen på Mona.

242 »Isoeo sokupeka», kokkärl med lock, gammal. Numera begagnas järngrytor.

Nyuswa stam, Mona. Gåfva af evangelisten Moya, Mona.

243 »Umkele wesijingi», kärl att äta »isijingi» (gröt af majsmjöl och pumpor) uti.

Nyuswa stam, Ozwatini.

244 Lerkärl. Gåfva af fru Aurora Ljungqvist, Appelsbosch.

Nyuswa stam, Ozwatini.

»Isitsha semiti», kärl att koka eller förvara mediciner i. **245**
Nyuswa stam, gåfva af kristen på Mona.

»Umcagulo», matkärl. **246**

»Umcagulo», matkärl. **247**
Båda inom Nyuswa stam, Mona och gåfvor af kristen, Mona.

»Umkele wokupeka ukudhla», grytkärl att koka mat i. **248**
Nyuswa stam, Mona. Gåfva af kristen på Mona.

»Imfe», fruktvippa af »imfe» (sorghum saccharatum), **249**
sockerrör, hvars saft genom tuggning, utsuges af de infödda, odlas af dem.

»Umbila», majs, 4 ax. **250**

»Iqoma», korg att bära skördade majsax, pumpor m. m. **251**
från åkern. Tillfällig lagning i botten af infödd hustru. Malutuli stam. Gåfva af kristen, Appelsbosch.

Lika med 241. **252**

Lika med 127. **253**

Lika med 144. **254**

Lika med 184. **255**

Lika med 3. **256**

Ett lerkärl. **257**

En korg. **258**

En kalebasskopa. **259**

En kalebassked. **260**

»Indhlu» = hyddan. **261**

»Izintingo», vidjor, som växa vildt i skogarna. **a**

»Izintingo» bindas med »ikwane», ett slags vass, hvaraf **b**
äfven billiga, men varma liggmattor göras.

»Umsamo», den halfcirkelformiga platsen i hyddan. Den **c**
är husets »offerhärd» och skulle egentligen endast beträdas af präst eller prästinna. Här brännas offer för »amadhlozi» (de aflidnas andar). »Umsamo» är också platsen för ölkärl.

»Iziko», eldstaden, där elden ofta hålles vid makt dyg- **d**
net om.

»Isicapa», dörr med stängsel. **e**

Hyddan är gjord af infödda på Appelsbosch, utom bottnen, »iziko» och »umsamo», afstängningen, som de icke ville eller kunde åtaga sig att utföra och därför äro gjorda af hvit man.

Fru I. Walbergs samling af Zulusaker från Emtulwa missionsstation, Natal.

1—6 Zulu-mediciner, erhållna af en infödd doktor af Nzondi-stammen. Höfdingen Umhloto. Distr. Greytown.Natal.

1 Den unge mannen biter i dessa mediciner, blåser ut styckena och tänker på flickan. Äfven males däraf och blandas med smuts af hans egen kropp och flickan bjudes att snusa. Detta skall göra, att hon börjar att älska honom. Hon är naturligtvis omedveten om, hvad som finnes i snuset.

a »Ilabateka».
b »Ishinga».
c »Uvenhle».
d »Incamatyela».
e »Umuwelela».
f »Umkapalanga».
g »Isitwa».
h »Usililo».

Om man sticker med en knifspets i »Usililo» kommer det liksom tårar ut och dem tager man och stryker på de andra bitarne. Detta skall hafva den verkan, att flickan börjar gråta efter den, som så gör.

i Påsen, i hvilken medicinerna förvaras.
j Vingpenna, använd som fodral.

2 För att hämnas på flickan och göra henne sjuk, om han ej. lyckas att vända hennes hjärta till sig, använder mannen dessa mediciner. De malas och blandas med lejonfett. Med medicinen struken på handen tager han i henne och hon börjar blifva hysterisk och skrika.

a »Umkanda».
b »Uncinci».
c »Inhlanganisela ihabia», som kommer flickorna att skrika.
d »Upiko».

3 Mediciner, som en yngling lägger i en flickas mat, för att hon skall börja att älska honom. Innehåller:

»Utyisiswe».
»Upamapuca» (de svarta smulorna).
»Isipikileli» (fjädern).
»Isidala, Amavuta emvubu». (Fett af flodhäst).

Medicin, som ynglingen stryker öfver flickans ögonbryn 4
för att hon skall se endast honom och glömma den andra, som han fruktar, att hon älskar. Innehåller:

»Inkungwini», »Umpi ka i boni».

Mediciner, som ynglingen använder, för att flickans 5
hjärta skall vända sig till honom.

»Ilabateka».

»Unganisela».

»Isiwisa».

Dessa mediciner malas och blandas med lejonfett. Med 6
sådant i handen tager han i flickan och hon skall då börja älska honom.

»Usahlulamanye».

»Umtiti wempisi», (kött af hyena).

»Umdaka wendhlovu».

»Indabula lovalo», (en hvit sten).

»Umpi ka i boni».

»Isinqanti».

»Ukebeli weni».

»Uvuma» eller »Isikwali». Kräkmedicin, användes 7
för att få kasta upp gallan. Blott en tumslång bit får användas till en dosis. Denna stötes och blandas med en kopp ljumt vatten och drickes. Ofvanpå detta drickes kallt vatten. Den svider och bränner i halsen.

Denna medicin är sällsynt, ej känd af de infödde i allmänhet. Köpt af en inföd af Amabomvu-stammen. Växer i trakten af Greytown, Natal.

Två slags mediciner, som malas och blandas. Detta 8
skall mannen dricka, om hans hustru ej får några barn.

»Intalibombo».

»Ihluse».

»Umbinda» och »Ikungini» (svart). Dessa mediciner 9
biter man uti, om åskan går, för att man ej skall träffas af blixten.

Flera mediciner, malda och sammanblandade. Drickes, 10
om man är sjuk i magen. »Umakubalo».

»Umsisi», att äta eller dricka, om man är sjuk eller 11
har feber. Man skall då äfven koppa sig här och där på kroppen samt hälla af medicinen i såren.

Samma medicin som 10 och 11. 12

»Ingwavuma». a

»Izindiandia». b

»Usahlulamanye». c

d »Isisevu».

e »Ilabateka».

f »Ipengulula.

g »Isimagade».

h »Amangwe».

8—12. Erhållna af en infödd »doktor» af Nzondistammen.

13 Ett halsband att sätta på sig, då man väntar åskväder. Man biter eller gnager litet af dessa mediciner och spottar ut dem i luften. Därigenom hindrar man blixten att träffa sig.

a »Umapindana», (mot åska).

b »Umuwelela», (mot åska).

c »Umanaye», (mot åska), men äfven att tvätta sig med, om man är sjuk i kroppen.

d »Ubulibase», brännes och man inandas röken, för att bota hufvudvärk vid åskväder eller eljest.

e »Umvalo valayo», (mot åska).

f »Umkataso», (mot åska) och mot hosta och förkylning.

g »Umpi ka i boni», (mot åska).

h »Indungulu (i hornet a), mot åska och mot förkylning.

i »Umsisi» (i hornet b) eller aska af brända och sammanblandade mediciner. Om åskan går, äter man något däraf eller koppar sig på kroppen och häller af denna blandning i såsen, eller tager man däraf på fingret och stryker ett svart streck i pannan rätt ned öfver näsan. Detta tvättar man bort igen, när åskvädret är öfver. Man stryker äfven på dörrposten för att hindra åskan att komma in i huset. Om det haglar, tager man litet hagel och släpper ned i hornet ofvanpå medicinen och stänger in det där, för att det ej skall slå ned och förstöra skörden.

Hornet c innehåller hår af ett vildt djur, som heter »Ikalatyo, som ungefär är af en katts storlek. Man bränner litet af håret och det lilla nyfödda barnet skall inandas röken däraf för att därigenom bevaras för svårare förkylningar.

Hornen a och c äro af vanliga får af de hvites ras och b är af ett svart får af de föddes ras, som fanns innan de hvite kommo till landet.

13 är erhållet af en infödd af Undhlamini-stammen från Richmond, Natal.

14—17 Fyra kvinnofigurer af obränd lera. Oklädda.

18 Kvinnofigur af obränd lera med ett litet förkläde.

Kvinnofigur af obränd lera med två små förklåden af 19
glaspärlor. 21 ×

Fem »oxar» af lera. 20—24

Sex snusskedar. 25—30

Medicinhalsband, från en Zulu-»doktorinna». 31

»Umahlozana», kräkmedicin. a

»Umtomba», ätes, om man har svullnader på kroppen. b

»Umanaye», man biter i den, spottar i händerna och c
tvättar sig därmed, om man känner sig sjuk.

»Unyangwana», man biter i den, om man har ondt i d
bröstet.

»Umkubandhlovu». Males och snusas, om man har e
ondt i hufvudet.

»Isiqungwa se hlati». Man biter i den och smörjer f
sig därmed, om man känner sig svag i kroppen.

»Inkomankoma». Medicin af ormbunksrötter, användes 32
mot bennikemask.

Rötterna af »Umhlaba», blandade med den röda mask- 33
medicinen 34.

»Incamu». Medicin mot röda maskar. Stötes och 34
blandas med vatten samt med rötterna till »Umhlaba» (en kaktusväxt 33). Användes sedan som lavemang och drickes samtidigt för att mota maskarna.

Halsband med svarta träbitar »Umtomboti». Skall 35
skydda mot »Ingubane», ett slags osynligt väsen, som går in i människan och äter hennes tarmar, så att hon dör. När det känner lukten af detta halsband, flyr det.

Uppsala 1907. Almqvist & Wiksells Boktryckeri-A.-B.